

गुह्यपुः कार्यो नीलवासा यदुत्तम ! । गदास्थाने च
सुसलक्ष्मणस्थाने च लाङ्गलम् । कर्त्तव्यौ तनुमध्यौ तु
नृरूपौ रूपसंयुतौ ।

दुम्नस्य “वासुदेवस्वरूपेण प्रदुम्नस्य तथा भवेत् । स तु
दूर्वाङ्कुरश्यामः सितवासा विधीयते । चक्रस्थाने भवे-
न्नापो गदास्थाने तथा गरः । तथाविधौ तौ कर्त्तव्यौ
यथा सुसलक्ष्मणौ ।

चनिरुद्धस्य “एतदेव तथा रूपमनिरुद्धस्य कारयेत् । पद्मपत्मा-
भवपुष्पो रक्ताम्बरधरस्य तु । चक्रस्थाने भवेत्तुर्गं गदा-
स्थानेऽसिरेव च । चर्म स्थाञ्चक्ररूपेण प्राङ्मुखः खड्गो
विधीयते । चक्रादीनां स्वरूपाणि किञ्चित्पूर्वं सुदर्श-
येत् । रस्याग्लायुधरूपाणि चक्रादीन्वेव यादव ! । वाम-
पार्श्वगताः कार्या देवानां प्रवराध्वजाः । सुपताका-
युता राजन् ! यद्विस्तारो यथेरितम् ।

लक्ष्मीनारायणयोः विश्वकर्माशान्तात् “लक्ष्मीनारायणौ कार्यौ
संयुक्तौ दिव्यरूपिणौ । दक्षिणस्या विभोर्मूर्त्तिर्लक्ष्मी-
मूर्तिस्तु वामतः । दक्षिणः कण्ठलग्नोऽस्या वामो हस्तः
सरोजभृत् । विभोर्वात्मकरो लक्ष्म्याः कुक्षिभागस्थितः
सदा । सर्वावयवसंपूर्णा सर्वालङ्कारभूषिता । सुशु-
नेत्रकपोलास्या रूपयौवनसंयुता । सिद्धिः कार्या समी-
पस्या चामरपाङ्क्तिः शुभा । कर्त्तव्यं वाहनं सव्ये
देवाधोभागं सदा । गङ्गचक्रधरो तस्य द्वौ कार्यौ
पुरुषौ पुरः । वामनो हारवेयूरकिरीटमणभूषणौ ।
उपासकौ समीपस्यौ प्रभोर्ब्रह्मविवात्तकौ । रथनां
योगपटञ्च शिखामञ्जलिमास्थितौ ।

योगेश्वरस्य सिद्धार्थसंहितायाम् “पद्मानसनसत्तापीनः किञ्चिन्नी-
लितलोचनः । घोषाग्रे दत्तदृष्टिश्चेतपद्मोपरिस्थितः ।
वामदक्षिणगौ हस्तौ उत्तानावेकभागगौ । तत्करद्वय-
पार्श्वस्थे पङ्केदहमहागदे । ऊर्ध्वं करद्वये तस्य पाञ्च-
जन्यः सुदर्शनः । योमस्त्रापी स विज्ञेयः पूज्यो मोक्षा-
र्थियोगिभिः” । [तिमूर्त्तिशब्दे २८७८४ दर्शितानि
चतुर्विंशतिमूर्त्तीनां लक्ष्म्याणि विष्णुधर्मोत्तरे उक्तानि चतुर्विंश-
हंसमत्स्यकूर्माणाम् “हंसोमत्स्यस्तथा कूर्मः कार्यास्तद्रूपधा-
रिणः । शङ्खी मत्स्यस्तु कर्त्तव्यो देवदेवो जनार्दनः” ।

“वराहस्य “ऐश्वर्यमनिरुद्धस्य वराहो भगवान् हरिः । ऐश्व-
र्यशक्त्या दंष्ट्रापससदुद्धतवन्धरः । नवराहोऽथ वा
कार्यः शेषोपरिगतः प्रभुः । शेषस्तुर्भुजः कार्यः
चारुलक्षणान्वितः । आचर्योत्फुल्लनयनो देवकीकण-

तम्बरः । कर्त्तव्यौ शीरससक्तौ करयोस्तस्य यादव ! ।
सर्पभोगश्च कर्त्तव्यस्तथैव रविताम्रालिः । आलीढस्या-
नसंस्थानस्तत्पृष्ठे भगवान् भवेत् । वासारत्निगता
तस्य योषिद्रूपा वसुधरा । नमस्कारपरा तस्य कर्त्तव्या
हिभुजा शुभा । यस्मिन् भुजे धरा देवी तत्र शङ्ख-
करो भवेत् । अस्थौ तस्य कराः कार्याः पद्मचक्रगदा-
धराः । हिरण्यालिशिरश्चोदचक्रोदुद्धतकरोऽथ वा ।
श्वतोद्धृतहिरण्यालः सुसुखो भगवान् भवेत् । मूर्त्तिम-
न्तमनैश्वर्यं हिरण्यालं विदुर्भुधाः । ऐश्वर्येणाविनाशेन
स निरस्तोऽस्मिर्दनः । नवराहोऽथ वा कार्यो ध्याने
कपिलवत् स्थितः । हिभुजस्तथ वा कार्यः पिण्डनि-
र्वपनोद्यतः । समपक्रोडरूपेण बद्धदानवमध्यगः ।
नवराहोवराहस्य कर्त्तव्यः क्ष्माविदारणः” ।

नरसिंहस्य “य एवं भगवान्विष्णुर्नरसिंहवपुर्धरः । ध्यान-
विधिः स एवोक्तः परमज्ञानवर्द्धनः । पीनस्तन्वकटि-
पीनः कथमध्यः कथोदरः । सिंहाननो नृदेहस्य नील-
वासाः प्रभान्वितः । आलीढस्थानसंस्थानः सर्वभरण-
भूषितः । ज्वालामालाकुलमुखो ज्वालालेसरमण्डलः ।
हिरण्यकशिपोर्वक्षःपाटयज्ञस्वरैः स्वरैः । नीलोत्पलाभः
कर्त्तव्यो देवजातुगतस्तथा । हिरण्यकशिपुर्देव्यस्तमज्ञानं
विदुर्भुधाः” ।

वासनस्य “कर्त्तव्यो वामनो देवः सङ्कटैर्गात्रपर्वभिः । पीनगा-
त्रश्च कर्त्तव्यो दण्डो चाध्ययनोद्यतः । दूर्वाश्यामश्च कर्त्तव्यः
क्षणाजिनधरस्तथा” ।

त्रिविक्रमस्य “सजलाम्बुदसङ्काशस्तथा कार्यस्त्रिविक्रमः । दण्ड-
पाशधरः कार्यः शङ्खचक्रगदाधरः । शङ्खचक्र-
गदापद्माः कार्यास्तस्य सहपिण्डः । निर्देहास्तौ न कर्त्तव्या
शेषं कार्यन्तु पूर्ववत् । एकोऽवदनः कार्या देवो विस्फा-
रितेक्षणः” ।

परशुरामस्य “कार्यस्तु भार्गवो रामो जटामण्डलदुर्गहः ।
हस्तोऽस्य परशुः कार्यः क्षणाजिनधरस्य तु” ।

रामादीनाम् “रामो दाशरथिः कार्यो राजलक्ष्मणलालितः ।
भरतो लक्ष्मणश्चैव शत्रुघ्नश्च महायशः । तथैव सर्वे
कर्त्तव्याः किन्तु मौलिविदर्जिताः” ।

क्ष्णस्य “क्ष्णचक्रधरः कार्यो नीलोत्पलदलच्छविः । इन्दीवर-
धरा कार्या तस्य साक्षाद् रुक्मिणी” ।

बलभद्रस्य “शीरपाणिर्वलः कार्यो सुसली चैव कुण्डली ।
श्वतोऽतिनीलकसनो मदादक्षितलोचनः” ।